

use of computer information technologies is priority. Successful assimilation of a training material during independent work of future experts is promoted as well audiovisual tutorials and performance of interactive tasks on the Internet. In general the independent learning of foreign language allows students to support and develop the system of their continuous language education, provides an opportunity to support and improve the language level. Prospect of further researches are the problems connected with development and means for improvement of independent work of students for the purpose of mastering by them foreign lexicon according to features of further professional activity.

Key words: interactive teaching methods, extracurricular work, independent work, motivation

УДК: 378.147:372.4

DOI: 10.31339/2413-3329-2018-1(7)-194-197

Теличко Наталія Вікторівна,
доктор педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

Котубей Віта Федорівна
викладач, Гуманітарно-педагогічний коледж
Мукачівського державного університету, м. Мукачєво

ПЕДАГОГІЧНА СУТНІСТЬ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

У статті проаналізовано основні психолого-педагогічні дослідження, пов'язані з комунікативною культурою вчителів початкових класів. Систематизовано та класифіковано термін «культура» за певними групами (описові, історичні, нормативні, ціннісні, психологічні, в контексті теорії навчання, структурні, ідеологічні, символічні). Розкрито особливості та специфічні характеристики комунікативної культури майбутніх учителів початкових класів.

Ключові слова: спілкування, культура, комунікативна культура, молодші школярі, учителі початкових класів, професійна підготовка.

Постановка проблеми. Основною характеристикою сучасної освітньої ситуації є пошуку шляхів реалізації провідної ідеї модернізації системи освіти – ідеї розвитку особистості, формування механізмів розвитку та саморозвитку системи освіти, перетворення освіти на дієвий чинник розвитку суспільства. Спілкування, ефективність якого визначається розвиненістю комунікативної культури його учасників, є ключовим видом взаємодії учителів початкових класів та учнів, учителів з колегами, учнів між собою. Знання, практичні вміння учителів початкових класів транслюються учням початкової школи лише за допомогою системи живого та безпосереднього спілкування зі школярами. Значущість проблеми формування комунікативної культури посилюється в контексті гуманізації сучасної освіти, що характеризується підвищенням інтересу до питань самореалізації особистості та формування особистості як суб'єкта культури та діяльності. Комунікативна культура як професійно значуща якість особистості, пронизує всю професійну діяльність педагога, оскільки жодна з її функцій та видів не може здійснюватися поза межами педагогічної взаємодії.

Підсилюється актуальність педагогічної взаємодії й тим, що європейський вектор суспільного розвитку, належність до глобалізованого світу, багатонаціональність та розмаїття культур у нашій державі зумовили нагальну необхідність розвитку всіх сторін комунікативної культури, що є однією з найважливіших професійних рис сучасного фахівця. В освітній сфері відбувся перехід початкової школи на новий Державний стандарт початкової загальної освіти другого покоління, який вимагає суттєвої трансформації освітнього процесу, що зумовило нові вимоги до професійної діяльності вчителя початкової школи. Тому необхідним є визначення особливостей формування комунікативної сфери сучасного вчителя на етапі його професійної підготовки. Адже «вчитель початкової школи має бути зразком для молодших школярів у вибудові взаємостосунків на основі діалогу, поваги, толерантності. Саме від сформованості комунікативних умінь та досвіду (запитувати, повідомляти, заперечувати, відповідати, переказувати тощо) залежать успіхи школяра в оволодінні знаннями з інших предметів, підвищення культуромовного рівня, розширення світогляду, ефективна соціальна адаптація» [12].

Мета статті: визначення, тлумачення й оцінка основних термінологічних комунікативних понять, які є базовими для формування комунікативної культури майбутніх учителів початкової школи в процесі навчання; розкриття педагогічної

сутності, особливостей та виокремлення елементів комунікативної культури вчителів початкових класів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові основи професійної підготовки вчителів початкових класів відображені в дослідженнях О. Абдулліної, А. Алексюка, І. Зязюна, Н. Нічкало, В. Семиченко та ін., які розкрили сутність та специфіку педагогічної діяльності. Проблеми гуманізації та гуманітаризації професійно-педагогічної підготовки аналізувалися в наукових пошуках А. Богуш, О. Савченка, О. Сухомлинської та ін. Дослідженню проблеми професійно важливих якостей майбутніх педагогів та формуванню комунікативної культури майбутнього вчителя присвячені численні праці науковців (В. Буряк, Л. Кондрашова, З. Курлянд, С. Литвиненко,

О. Плахотник, Р. Хмелюк та ін.), у яких розглянуто ключові аспекти процесів педагогічного спілкування, сприймання та розуміння у системі «вчитель – учень» (І. Богданова, Л. Міщик, Г. Нагорна, Г. Троцько та ін.); педагогічного такту (Н. Кузьміна, І. Синиця, М. Страхова та ін.); закономірності формування в учителів початкових класів комунікативних навичок і умінь у процесі професійної підготовки (Н. Волкова, Ю. Вторнікова, К. Касярум та ін.). Однак потреба в розробці теоретичних і практичних аспектів цієї проблеми, уточненні поняття «комунікативна культура» майбутніх учителів початкових класів залишається досить актуальною, що зумовлено постійним зростанням вимог до рівня підготовки фахівців.

Результати дослідження. Феномен комунікативної культури майбутніх учителів початкових класів як предмет науково-педагогічних досліджень необхідно розглядати в декількох аспектах: визначення структури та умов формування комунікативних умінь педагога, дослідження проблеми взаєморозуміння між педагогами та учнями, дослідження проблеми педагогічної етики і такту та ін. Педагогічна сутність комунікативної культури розглядається нами в контексті загального феномена культури як структуротвірного чинника всіх галузей життєдіяльності людського суспільства, зокрема й комунікативної культури педагогічних кадрів у сфері початкової освіти. Категорія культури розглядається О. Жирун як феномен, оскільки є багатозначним, системним поняттям, що охоплює абсолютно всі сфери буття людини, і з'явилася лише з появою людського суспільства [14, с. 102]. Як доцільно зазначає О. Гаврилук, культуру необхідно розглядати в контексті її значень як сукупності духовних, художніх, творчих досягнень соціуму; як вияв високого рівня

розвитку особистості й людства [11, с. 9].

Систематизація та класифікація терміну «культура» дає змогу диференціювати його за такими групами:

1) описові – визначення терміну «культура» розглядається як сума різноманітних видів і форм життєдіяльності в контексті звичаїв, вірувань, знання шляхів пристосування до соціального і природного оточення;

2) історичні визначення, які пов'язують з виявленням ролі традицій і соціальної спадщини як передумов для сучасної епохи; культура є результатом історичного розвитку, що передається від покоління до покоління у вигляді символів, організацій, спільної діяльності, поглядів, вірувань;

3) нормативні визначення як значення конкретних правил і норм, в контексті розуміння культури як способу життєдіяльності особистості в певному соціумі (суспільстві) [18, с. 144];

4) ціннісні визначення охоплюють культуру народу як матеріальні та соціальні цінності групи людей, їхніх інститутів, звичаїв, поведінки;

5) психологічні визначення пов'язуються з вирішенням особистістю конкретних проблем у контексті психологічного знання. В цьому аспекті культура є особливим пристосуванням до природного оточення, економічних, соціальних потреб та здійснюється на основі культурної діяльності;

6) визначення на основі різних теорій навчання передбачає розгляд культури як поведінки, яка набувається особистістю в процесі виховання і навчання, а не лише в розрізі її біологічного чинника;

7) структурні визначення розуміються як система особливих ознак, що виявляються в їхньому взаємозв'язку. Модель культури в цьому аспекті є сукупністю матеріальних і нематеріальних культурних ознак, організованих навколо базисних потреб, які утворюють різні соціальні інститути;

8) ідеологічні визначення культури представлені як різноманітні ідеї, що передаються між індивідами за допомогою особливих дій (слів, жестів);

9) символічні визначення культури розглядаються з позицій організації різних феноменів (матеріальних предметів, дій, ідей, почуттів), які виявляються у використанні символів або залежать від цього [10, с. 92].

На основі цього, доцільним є виокремлення конкретних аспектів культури, необхідних для конкретизації сутності комунікативної культури вчителів початкових класів:

1) комунікативна культура вчителів початкових класів в контексті їхніх духовних і моральних цінностей, ідеалів, норм;

2) комунікативна культура вчителів початкових класів в контексті їхніх знань, умінь, навичок, що виявляються в професійній діяльності як комунікативній діяльності [14, с. 103];

3) комунікативна культура вчителів початкових класів у контексті особистісних якостей і здібностей щодо розуміння взаємозв'язку особистості та природи, особистості й соціуму.

У контексті дослідження розглядаємо культуру як структуротвірний сплав, що охоплює ціннісні, діяльнісні та особистісні аспекти культури вчителів початкових класів, що не має однозначного й універсального визначення, однак виявляється в різноманітних сферах їхнього професійного життя. Конкретизація культури в аспекті педагогічної діяльності постає в нерозривній єдності з культурою педагогічного спілкування. Тому необхідним є аналіз і встановлення співвідношення понять «спілкування» і «комунікація» в психолого-педагогічних дослідженнях.

Так само як і культура, комунікація є багатопланою та здійснюється в міжособистісній, публічній, масовій формах. Ключовими функціями комунікації є *спонукальна* (особлива роль відводиться переконанню, навіюванню, наказу, прохання), *інформативна* (передача істинних або помилкових відомостей), *експресивна* (збудження або зміна характеру емоційних переживань), *фактична* (встановлення або підтримки можливості комунікативного контакту) [13, с. 65]. У цьому розрізі, для виявлення педагогічної сутності комунікативної культури

майбутніх учителів початкових класів необхідно звернути увагу на ті види комунікацій, які безпосередньо пов'язані з діяльністю вчителів початкової школи – міжособистісна комунікація, комунікація малих учнівських груп, комунікація організацій та об'єднань шкільних учнівських колективів, (корпоративна) масова комунікація [16, с. 190].

Педагогічне спілкування є основним інструментом професійно-педагогічної діяльності вчителів початкових класів. Воно виявляється абсолютно в усіх видах педагогічної діяльності та саме від володіння його інструментами залежить успіх, ефективність і професійна майстерність педагогічної діяльності вчителя [17, с. 82]. З цією метою у визначенні поняття «комунікативна культура вчителя початкових класів», ми свідомо виокремлюємо культуру педагогічного спілкування, розглядаючи його в аспекті широкого вживання терміну «комунікація». Ототожнюючи поняття «комунікація» і «спілкування», констатуємо, що комунікативна культура вчителя початкових класів є синонімом культури педагогічного спілкування.

Підхід до феномену «спілкування – комунікація вчителів початкових класів» у психолого-педагогічній літературі пов'язаний з розумінням «спілкування» у взаємозв'язку з діяльністю, оскільки спілкування, в усіх його формах є специфічною формою спільної діяльності людей [15, с. 54]. Категорія «спілкування – комунікація» є самоцінним поняттям, яке не слід асоціювати лише з діяльністю. Теоретично, в основі спілкування є мета, спрямована на організацію процесу спілкування, яке необхідне для взаємного обміну наявними почуттями, спільними спогадами, обговорення або просто висловлення підтримки та співчуття. Специфіка диференціації у розумінні «діяльності» та «спілкування» як категорій психолого-педагогічної науки визначається відмінністю «об'єкт – суб'єктних» відносин, які полягають в тому, що діяльність схематично визначає формулу «суб'єкт – об'єкт», а спілкування визначається формулою «суб'єкт – суб'єкт» [17, с. 111]. Специфіка спілкування полягає в тому, що в ньому немає об'єкта, оскільки кожна із взаємодіючих у спілкуванні особистостей розглядається як активний суб'єкт процесу, що визначає його динаміку і зміст [18, с. 237].

У межах сучасної психолого-педагогічної науки диференційовані дві основні форми спілкування: розуміння спілкування як інструменту організації діяльності та розгляд спілкування в аспекті задоволення потреб особистості в живому контакті [16, с. 190]. Тобто вчитель початкових класів є активним учасником професійно-педагогічного спілкування з позицій організатора й керівника педагогічним процесом. У цьому випадку спілкування розуміється як система заходів, спрямована на взаємодію вчителя та молодших школярів, зміст якої визначається взаємним обміном інформацією, спрямованим на пізнання особистісних основ учнів у межах виховного впливу.

Розглядаючи професійно-педагогічну комунікацію в сучасних умовах, Н. Волкова характеризує комунікативну культуру в аспекті культури відносин, яка виявляється в загальнонародській культурі на основі зв'язку в галузі освіти, діяльності та спілкування. У цьому контексті комунікативна культура є динамічною системою цінностей, що формує способи творчої діяльності [10, с. 39]. Педагогічна сутність комунікативної культури вчителя початкових класів виявляється в його комунікативній діяльності, пов'язаній з процесом організації педагогічного спілкування.

Нині в контексті останніх досліджень у галузі педагогічного та соціально-культурологічного знання виокремлені функції спілкування, які характеризуються як інформаційно-комунікативна, регулятивно-комунікативна, афективно-комунікативна.

Виокремлюються ще й такі функції: *комунікативна* (обмін інформацією між індивідами, що спілкуються), *інтерактивна* (організація взаємодії між учасниками процесу спілкування), *перцептивна* (організація процесу сприйняття партнерами один одного і встановлення на цій основі взаєморозуміння) [17, с. 45]. Процес спілкування передбачає одночасну реалізацію всіх функцій. Професіоналізм учителів початкових класів у володінні комунікативною культурою виявляється в умінні встановлювати

гуманістичні, особистісно зорієнтовані взаємовідносини з учнями, батьками та колегами; в орієнтації вчителів на виявлення і визнання позитивних якостей учнів, їхніх сильних сторін; здатності до емпатії, в розумінні й урахуванні емоційного стану інших; здійснювати позитивний зворотний зв'язок, мотивувати учнів на діяльність і досягнення в ній конкретних комунікативних умінь (спілкування, запитання і відповіді в процесі спілкування, активно слухати, оцінювати, підтримувати тощо) [18, с. 237]; здатності контролювати емоційний стан. Таким чином, у структуру комунікативної культури вчителя початкових класів входить: система соціальних норм і правил; знання і володіння комунікативними нормами і правилами; знання індивідуальних особливостей молодших школярів, знання власних комунікативних якостей; уміння володіти комунікативною ситуацією [15, с. 197]; система духовних цінностей та ставлень до учнів початкової школи

як до цінності; продукти матеріальної та духовної праці, комунікативний ідеал.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, мистецтво спілкування має велике значення для продуктивності професійної діяльності майбутніх учителів початкових класів. Закономірне підвищення ролі комунікативної культури майбутнього вчителя початкової школи змушує посилити увагу до розвитку його комунікативних здібностей і, передусім, уміння встановити контакти з учнями.

Перспективним, на наш погляд, є дослідження шляхів удосконалення комунікативної культури майбутніх учителів початкових класів, розробка нових методик для цілеспрямованого формування цього феномену у студентів педагогічних закладів вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К. : Академія, 2006. – 256 с.
2. Гаврилюк О. О. Формування комунікативної культури майбутніх учителів засобами позааудиторної роботи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. О. Гаврилюк. – Кіровоград, 2007. – 22 с.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua
4. Дубасенюк О. А. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: монографія / О. А. Дубасенюк, Т. В. Семенюк, О. Є. Антонова. – Житомир : Вид-во Житомирського держ. пед. ун-ту, 2003. – 192 с.
5. Жирун О. А. Педагогічна комунікація в аспекті професійної ідентичності / О. А. Жирун // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2010. – № 1. – С. 100–104.
6. Науково-предметна підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта»: навч. посіб. / [за ред. О.А. Федій] – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 304 с.
7. Смакота Л. Р. Складові професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів / Л. Р. Смакота // Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка: Педагогічні науки. – 2005. – Вип. 63. – С. 189–193.
8. Філоненко М. Психологія спілкування: навч. посіб. / М. Філоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.
9. Юрченко Н. М. Підготовка майбутнього вчителя до формування комунікативних умінь молодших школярів / Н. М. Юрченко // Наукові записки НДУ імені М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – №10. – 2014. – С. 235–240.

References:

1. Volkova, N. P., (2006). Profesiiino-pedahohichna komunikatsiia: navch. posib. [Professional-pedagogical communication]. Kyiv: Akademiia.
2. Havryliuk, O. O., (2007). Formuvannia komunikatyvnoi kultury maibutnikh uchyteliv zasobamy pozaaudytomoi roboty [Formation of communicative culture of future teachers by means of non-auditing work]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk: spets. : 13.00.04 «Teoriia i metodyka profesiinnoi osvity». Kirovohrad.
3. Derzhavnyi standart pochatkovoii zahalnoi osvity [State standard of elementary general education]. URL: www.mon.gov.ua
4. Dubaseniuk, O. A., (2003). Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia do pedahohichnoi diialnosti [Professional training of the future teacher for pedagogical activity]. Zhytomyr: Vyd-vo Zhytomyrskoho derzh. ped. un-tu.
5. Zhyrun, O. A., (2010). Pedahohichna komunikatsiia v aspekti profesiinnoi identychnosti [Pedagogical communication in the aspect of professional identity]. Bulletin of the NTUU «KPI». Philosophy. Psychology. Pedagogy, 1, p. 100–104.
6. Fedii, O. A., (2014). Naukovo-predmetna pidhotovka mahistriv spetsialnosti «Doshkilna osvita» [Scientific-subject preparation of masters of the specialty «Preschool education»]. Kyiv: «Tsentr uchbovoi literatury».
7. Smakota, L. R., (2005). Skladovi profesiinnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Components of professional competence of future teachers of elementary school]. Scientific notes of KDPU them. V. Vynnychenko: Pedagogical sciences, 63, p. 189–193.
8. Filonenko, M., (2008). Psykholohiia spilkuvannia [Psychology of communication]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.
9. Yurchenko, N. M., (2014). Pidhotovka maibutnoho vchytelia do formuvannia komunikatyvnykh umin molodshykh shkoliariv [Preparation of the future teacher for the formation of communicative skills of junior pupils]. Scientific notes of NDU named after M. Gogol. Psychological-pedagogical sciences, 10, p. 235–240.

В статье проанализированы основные психолого-педагогические исследования, связанные с коммуникативной культурой учителей начальных классов. Систематизирован и классифицирован термин «культура» по определенным группам (описательные, исторические, нормативные, ценностные, психологические, в контексте теории обучения, структурные, идеологические, символические). Раскрыты особенности и специфические характеристики коммуникативной культуры будущих учителей начальных классов.

Ключевые слова: общение, культура, коммуникативная культура, младшие школьники, учителя начальных классов, профессиональная подготовка.

The main psychological and pedagogical researches connected with the communicative culture of primary school teachers have been analysed in the article. Culture as a structure-forming factor including the axiological, activity and personal aspects of the primary school teachers' culture, reveals itself in various spheres of human life. The term «culture» in certain groups (descriptive, historical, normative, evaluative, psychological, in the context of the theory of learning, structural, ideological, symbolic) has been systematized and classified. The peculiar features and specific characteristics of the future primary school teachers' communicative culture have been revealed. The process of specifying the culture in the aspect of pedagogical activity appears in inseparable unity with the pedagogical communication culture. The phenomenon of the future primary school teachers' communicative culture as a subject of scientific and pedagogical research has been viewed from several aspects: the definition of the structure and conditions for the teacher communicative skills formation, the study of the problem of mutual understanding between teachers and students, the study of

the problem of pedagogical ethics and tact. Pedagogical essence of the future primary school teachers' communicative culture is revealed through his/her communicative activity associated with the process of pedagogical communication organization. There is a system of social norms and rules in the structure of the primary school teachers' communicative culture; knowledge and mastering of communicative norms and rules; knowledge of individual characteristics of junior schoolchildren, knowledge of their own communicative qualities; ability to control the communicative situation; the system of spiritual values and valuable attitudes towards primary school students; products of material and spiritual labour, communicative ideal.

Key words: communication, culture, communicative culture, junior schoolchildren, elementary school teachers, vocational training.

УДК 378.14

DOI: 10.31339/2413-3329-2018-1(7)-197-199

Товканець Ганна Василівна,

доктор педагогічних наук, професор,
Мукачівський державний університет, м. Мукачеве

МОВНА ОСВІТА В СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

В статті розглядається проблема мовної освіти в структурі професійної підготовки майбутнього педагога. Визначено, що мовна підготовка в умовах вищої школи є багатоаспектним феноменом, сутність якого розкривається в історико-культурному, інституціональному, системно-структурному аспектах. Підкреслено, що зміст мовної підготовки майбутнього вчителя початкової школи полягає у формуванні комунікативної компетентності, здатності до розуміння чужих і продукування власних програм комунікативної поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, активній взаємодії з іншими мовленнєвими суб'єктами, уміння володіти різними стилями мовленнєвого спілкування в ситуаціях запобігання та врегулювання конфліктів. Зроблено висновок, що мовний освітній простір на сьогодні вбачається організованим у такий спосіб, щоб у ньому відобразилася мовна політика, яка б сприяла зміцненню позицій рідної мови, відкривала нові можливості для особистісного розвитку та професійного становлення особистості.

Ключові слова: мовна освіта, майбутній педагог, професійна підготовка, комунікативна компетентність.

Постановка проблеми. Розвиток сучасної освіти робить усе актуальнішим вирішення проблеми оцінки професійності педагога, рівня його професійної компетентності, перспектив кар'єрного зростання, можливостей педагогічного удосконалення. Культурна спадщина народу та мовна підготовка є важливим компонентом педагогічної готовності майбутнього вчителя, джерелом інтелектуального й духовного збагачення, поштовхом до творчої діяльності, самоствердження й усвідомлення себе як визначального суб'єкта впливу на мислення і свідомість дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблеми формування мовної культури знаходяться в центрі уваги багатьох науковців (Н.Бабич, О. Біляєв, М. Вашуленко, Л. Варзацька, Н. Голуб, А. Коваль, Н. Лазаренко, В. Мельничайко, Л. Паламар, М.Пентилюк, О.Попова, Г. Сагач, Г. Ткачук та ін.). На основних загальнодидактичних та лінгводидактичних принципах навчання зосереджують увагу М.Пентилюк, А.Нікітіна, О.Горошкіна, спираючись на лінгвістичні, педагогічні та психологічні розробки вітчизняних та зарубіжних вчених, чинні державні документи в галузі мовної освіти. Проблему професійної підготовки майбутніх педагогів та формування їх комунікативної компетентності досліджують сучасні українські вчені: І. Бех, В. Бобрицька, В. Будак, С. Гончаренко, О. Дубасенюк, І. Зязюн, В. Луговий, Е. Лузік, В.Кузь, О. Олексюк, О. Пехота, Л. Пуховська, С. Сисоєва та інші. Багато вітчизняних та зарубіжних дослідників акцентують увагу на культурі мовлення педагога та особистості загалом. Референтна рамка Європейського профілю мовної педагогічної освіти [6] включила 40 дескрипторів, що складають комплекс компетенцій європейського педагога з точки зору його професійної підготовки. В сучасному соціально-економічному міжнародному просторі мовна освіта педагога, зокрема вчителя початкової школи, набуває нового змісту, що і стало предметом нашого дослідження.

Меті статті: обґрунтувати роль і зміст мовної освіти у структурі підготовки вчителя початкової школи.

Результати дослідження. Проведені міжнародні дослідження в Саутгемптонському університеті на замовлення Європейської Комісії внесли значний вклад в обґрунтування Європейського профілю мовної педагогічної освіти [5; 11], у якому виокремлено ознаки такої освіти:

знання і розуміння: методика навчання мови, діяльнісні методи та засоби; розвиток критичного і пізнавального підходів до викладання і навчання; знання мови; застосування інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічному процесі, а також для планування власної діяльності, організації діяльності та

використання ресурсів, пошукові вміння; застосування різних способів оцінювання і фіксації освітніх результатів студентів; критичне оцінювання програм, адаптованих до національних або регіональних особливостей, з точки зору досягнення цілей та розв'язання завдань і досягнення результатів; теорія і практика внутрішнього та зовнішнього оцінювання програми;

стратегії та вміння: способи адаптації педагогічних підходів до педагогічної ситуації та індивідуальних потреб студентів; критичне оцінювання, розвиток і практичне застосування дидактичного матеріалу і засобів навчання; методика навчання; розвиток рефлексивної практики і самооцінки; розвиток самостійності у стратегії вивчення мови; способи збереження і підвищення безперервності особистої мовної освіти; практичне застосування навчальних планів і програм; об'єктивність спостереження та експертна оцінка; розвиток співпраці з освітніми установами країн, мова якої вивчається; пошукова діяльність; включення до навчальних досліджень; змістовне та мовно-інтегроване навчання; використання Європейського мовного портфелю для об'єктивної самооцінки;

цінності: соціальні та культурні цінності; різноманітність мов і культур; важливість вивчення та навчання іноземних мов і культур; навчання на засадах європейської співдружності; навчання командної діяльності, співпраці та взаємодії всередині і за межами шкільного навчання; важливість здобуття освіти протягом усього життя.

У професійній підготовці майбутнього педагога варто врахувати, що динаміка суспільного життя країни і пов'язані з нею перетворення, міждержавна інтеграція в сфері освіти, доступ до інформаційного багатства, до якісної освіти в країні і за кордоном викликають суспільну потребу в оволодінні сучасними мовами. Основні функції, які виконують сучасні мови в суспільстві, полягають у : встановленні взаєморозуміння між народами - носіями різних мов і культур; забезпеченні доступу до різноманіття світової політики і культури, в тому числі і за допомогою засобів нових інформаційних технологій.

Мовна освіта виступає як важливий інструмент успішної життєдіяльності людини в полікультурному і мультилінгвальному співтоваристві, як важливий засіб, який формує свідомість особистості, її здатність бути соціально мобільною в суспільстві і вільно «входити» у відкритий інформаційний простір. Мовне різноманіття і різноманіття культур розглядаються в даний час як один з найбільш цінних елементів світової і європейської культурної спадщини і як філософія міжкультурного соціального взаємовпливу.